

Update verkennend onderzoek
Flora- en faunawet
ter plaatse van:

Slagendijk 2
Zuidwolde Dr

projectnummer

151826

RUIMTE

GEBOUWEN

ONDERNEMEN

VERANTWOORDING

RAPPORT

Type onderzoek	:	Verkendend onderzoek Flora- en faunawet
Locatie onderzoek	:	Slagendijk 2
Projectnummer	:	151826
Versie rapportage	:	1
Auteur	:	Ing. J. Kamps MSc
Controle en vrijgave	:	Ing. R.J.W. Huls
Paraaf vrijgave	:	
Datum	:	24 december 2015

OPDRACHTGEVER

Naam	:	Gemeente De Wolden Postbus 20 7920 AA ZUIDWOLDE DR
Contactpersoon	:	Dhr. D. Flokstra

UITGEVOERD DOOR

KANTOOR ZUIDWOLDE

Industrieweg 20
7921 JP Zuidwolde
Tel.: 0528-373982
Fax.: 0528-373907
info@ecoreest.nl
www.ecoreest.nl

KANTOOR APPINGEDAM

Opwierderweg 160
9902 RH Appingedam
Tel.: 0596 633355
Fax.: 0528-373907

KANTOOR ALMERE

Transistorstraat 91-34
1322 CL Almere
Tel.: 036 8200376
Fax.: 0528-373907

DISCLAIMER

Dit rapport is het resultaat van een update van ecologisch **onderzoek**, verricht ter plaatse van **Slagendijk 2 te Zuidwolde Dr**, in opdracht van **de gemeente De Wolden**.

Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien:

- de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is
- de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken
- het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING EN DOELSTELLING	5
1.1	SCOPE	5
1.2	KWALITEITSBORGING	5
1.3	LEESWIJZER	6
2	ONDERZOEKSLOCATIE EN NABIJE OMGEVING	7
2.1	BESCHRIJVING OEKOMSTIGE PLANNEN	7
2.2	BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE EN DIRECTE OMGEVING	7
2.3	BESCHERMDE GEBIEDEN IN DE NABIJE OMGEVING	11
2.3.1	Natura 2000	11
2.3.2	Natuurnetwerk Nederland	11
3	NATUURWETGEVING	13
3.1	FLORA- EN FAUNAWET	13
3.2	NATUURBESCHERMINGSWET	14
3.3	NATUURNETWERK NEDERLAND	15
4	METHODE	16
4.1	LITERATUURSTUDIE	16
4.2	VELDBEZOEK	17
5	RESULTATEN	18
5.1	VAATPLANTEN	18
5.1.1	Resultaten literatuuronderzoek	18
5.1.2	Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling	18
5.2	VOGELS	19
5.2.1	Resultaten literatuuronderzoek	19
5.2.2	Resultaten veldbezoek en effecten beoordeling	19
5.3	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	20
5.3.1	Resultaten literatuuronderzoek	20
5.3.2	Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling	20
5.4	VLEERMUIZEN	21
5.4.1	Resultaten literatuuronderzoek	21
5.4.2	Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling	21
5.5	AMFIBIEËN EN REPTIELEN	22
5.5.1	Resultaten literatuuronderzoek	22
5.5.2	Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling	22
5.6	VISSEN	23
5.6.1	Resultaten literatuuronderzoek	23
5.6.2	Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling	23
5.7	OVERIGE SOORTEN	23
5.7.1	Resultaten literatuuronderzoek	23

5.7.2	Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling.....	23
6	CONCLUSIE EN ADVIES	24
6.1	CONCLUSIE	24
6.2	AANBEVELINGEN EN ADVIES	25
6.3	VERANTWOORDING	26
Bijlage 1	Globale verspreiding beschermde en bedreigde soorten	
Bijlage 2	Literatuur	

Onze rapportage is opgezet in kleur, om het u bij het lezen van het digitale document visueel aantrekkelijk te maken. Uiteraard kan het document ook op papier worden afgedrukt, waarbij we willen wijzen op de mogelijkheid om het document in zwart-wit af te drukken om kosten en toner te besparen.

1 INLEIDING

In opdracht van de gemeente De Wolden is door Eco Reest BV een verkennend onderzoek Flora- en faunawet uitgevoerd ter plaatse van de Slagendijk 2 te Zuidwolde Dr.

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING

Op de locatie van Camping Ekelenberg, aan Slagendijk 2 te Zuidwolde, zal de komende jaren een woonwijk worden gerealiseerd. Voor dit project is een ontheffing verleend van de Flora- en faunawet, voor het beschadigen, vernielen, of verstoren van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis (kenmerk ontheffing: FF/75C/2008/0605, d.d. 26 februari 2009).

In de loop van de jaren zijn er verschillende ecologische onderzoeken uitgevoerd op het terrein:

- Advies Flora- en faunawet Camping Ekelenberg te Zuidwolde, BügelHajema Adviseurs, 31 oktober 2005;
- Nader onderzoek Ekelenberg. Vleermuizeninventarisatie. BügelHajema Adviseurs, 7 oktober 2008;
- Memo veldbezoek roofvogels en eekhoorn, omstandigheden en bevindingen 7 en 17 mei 2013. BügelHajema Adviseurs
- Nader onderzoek vleermuizen ter plaatse van Slagendijk 2 Zuidwolde. Eco Reest B.V., 24 november 2014
- Nader ecologisch onderzoek ter plaatse van Slagendijk 2 Zuidwolde (Dr.). Eco Reest B.V., 21 oktober 2015.

In de loop van de jaren is er op het terrein het een en ander veranderd. De bungalows zijn reeds gesloopt. Daarom is een update van de ecologische situatie op het terrein noodzakelijk. Voorliggend rapport geeft een overzicht van de recente natuurwaarden van het terrein. Hierbij ligt de focus op de aanwezigheid van habitats voor in de Flora- en faunawet middelzwaar en zwaar beschermde soorten.

1.1 SCOPE

In dit rapport is een update van flora en fauna onderzoek beschreven. Hierin is onderzocht of er negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde soorten en zo ja, of deze significant negatief kunnen zijn. In overleg met het bevoegd gezag wordt de uitkomst van het verkennend onderzoek gebruikt voor het vaststellen van de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek.

Bij ruimtelijke ingrepen moet vooraf worden getoetst of er schade kan optreden aan beschermde natuurgebieden. De onderzoekslocatie ligt op circa 13 kilometer afstand ten zuidwesten van het van het Natura 2000-gebied Dwingelderveld. Gezien de grote afstand van het plangebied tot het Natura 2000 gebied is er geen voortoets aan de Natuurbeschermingswet 1998 uitgevoerd.

1.2 KWALITEITSBORING

Eco Reest streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren.

Eco Reest BV is gecertificeerd volgens "NEN-EN-ISO 9001:2008", voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, gebouwen en managementondersteuning, met inbegrip van de uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten.

2001-2002

Update verkennend onderzoek Flora- en faunawet ter plaatsen van Slagendijk 2 te Zuidwolde (Dr.) (projectnummer: 151826)

Naast kwaliteit is onafhankelijkheid van groot belang om onze opdrachtgever van dienst te zijn met het beste advies voor zijn vraagstuk. Wij merken dan ook op dat er geen functionele relatie bestaat tussen opdrachtgever en Eco Reest BV, hetgeen betekent dat het advies van Eco Reest onafhankelijk is van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Eco Reest heeft een ontheffing voor het uitvoeren van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen en met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse amfibieën, vissen, kevers, libellen, mieren en weekdieren, ten behoeve van onderzoek (ontheffingsnummer: FF/75A/2011/049).

Conform de eisen uit onze ethische code behandelt Eco Reest BV alle gegevens vertrouwelijk, waarvan wij kennisnemen als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden, behoudens in geval van wettelijke verplichtingen.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 worden de locatie, omgeving en het ontwikkelingsplan beschreven. Hoofdstuk 3 bevat een samenvatting van de regelgeving uit de Flora- en faunawet die hier relevant is. In hoofdstuk 4 worden de gebruikte onderzoeksmethoden beschreven. De resultaten van de toets aan de Flora- en faunawet worden beschreven in hoofdstuk 5. Besloten wordt met 6; conclusies en aanbevelingen.

2 ONDERZOEKSLOCATIE EN NABIJE OMGEVING

In dit hoofdstuk wordt de huidige en toekomstige situatie van de onderzoekslocatie beschreven en wordt een overzicht gegeven van de beschermde gebieden in de omgeving van de onderzoekslocatie.

2.1 BESCHRIJVING OEKOMSTIGE PLANNEN

De opdrachtgever is voornemens om woningen te realiseren ter plaatse van het onderzoeksterrein. Ten behoeve van de woningbouw en de aanleg van bijbehorende ontsluiting worden er bestaande landschapselementen verwijderd. Een deel van de bosschage zal worden verwijderd. De grotere, kenmerkende bomen blijven staan. De bungalows zijn reeds voor het grootste deel gesloopt.

Figuur 2-1 Stedenbouwkundig plan (Bron: BügelHajema 2008).

2.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSLOCATIE EN DIRECTE OMGEVING

Het onderzoeksgebied ligt aan de zuidoostkant van de bebouwde kom van Zuidwolde en bestaat uit de voormalige Camping en Bungalowpark Ekelenberg. De voormalige kampeer- en bungalowplekken zijn gelegen in een gemengd bos met houtwallen en houtsingels. Aan de noordzijde grenst het

plangebied aan een weg (Slagendijk) met aan de overzijde een bedrijventerrein. Aan de oostzijde ligt de N48. Aan de zuidzijde liggen bospercelen met enkele woningen. Aan de westzijde bevindt zich meer gemengd bos. Tussen het plangebied en de Slagendijk en langs de N48 zijn greppels aanwezig.

In de onderstaande figuur is het onderzoeksterrein aangegeven.

Figuur 2-2. Locatie onderzoeksterrein, rood omkaderd (bron achtergrondkaart: ArcGis Online).

Het hoofdgebouw ligt aan de noordzijde van dit terrein en wordt omringd door naaldbos. Aan de zuidoostzijde van het gebouw is een binnen- en buitenzwembad aanwezig. Het hoofdgebouw en de zwembaden zijn in verval staat. De ramen en deuren zijn eruit en een van de schoorstenen is ingestort.

Op de voormalige parkeerplaats, ten westen van het hoofdgebouw ligt een berg puin. Ook verspreid over de rest van het campingterrein ligt afval en puin verspreid.

Ten zuiden van het hoofdgebouw ligt het voormalige kampeerterrein. In oktober 2007 zijn alle stacaravans verwijderd. In de winter van 2007 en 2008 zijn de meeste bungalows en toiletgebouwtjes afgebroken. In de huidige situatie, december 2015, zijn alleen het hoofdgebouw met bijbehorende bijgebouwen aan de noordzijde nog aanwezig en staat er nog één bungalow. Deze bevindt zich net ten westen van het hoofdgebouw. Ook de woning op het terrein is nog aanwezig en bewoond.

De voormalige kampeer- stacaravan- en bungalowplaatsen zijn inmiddels sterk begroeid met gras en opslag van spar en wilg. De bospercelen en houtwallen zijn nog aanwezig.

Figuur 2-3. Hoofdgebouw, noordzijde plangebied.

Figuur 2-4. Bungalow, noordwestzijde plangebied.

Figuur 2-5. Zuidwesthoek plangebied.

Figuur 2-6. Noordoosthoek plangebied.

2.3 BESCHERMDE GEBIEDEN IN DE NABIJE OMGEVING

De onderzoekslocatie ligt in gebied dat is opgenomen in het Natuurnetwerk Nederland, maar op grote afstand van gebied dat beschermd is middels de Natuurbeschermingswet 1998.

2.3.1 Natura 2000

Ten noorden van de onderzoekslocatie ligt Natura 2000-gebied Dwingelderveld. De afstand tussen de onderzoekslocatie en het Natura 2000-gebied is ongeveer 13 kilometer.

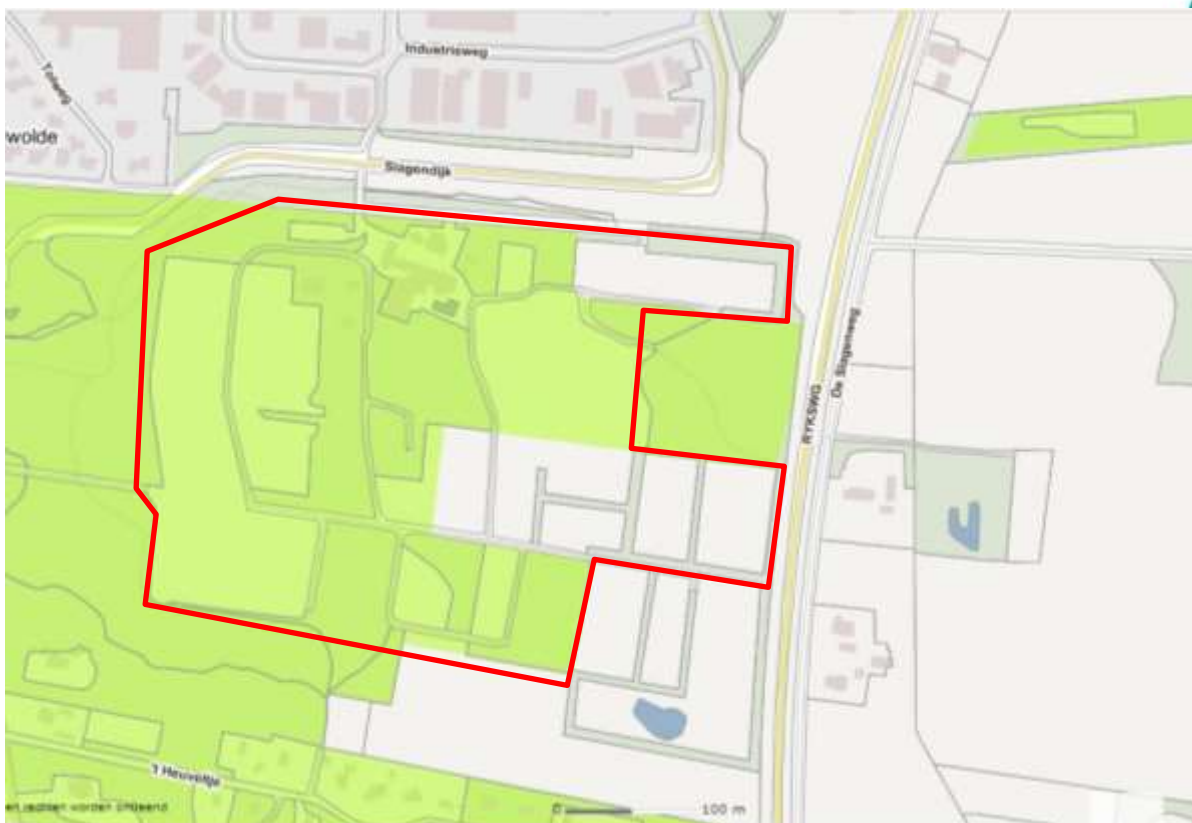
Gezien de grote afstand tussen het plangebied en het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied worden geen effecten als gevolg van de werkzaamheden op Natura 2000-gebieden verwacht.

2.3.2 Natuurnetwerk Nederland

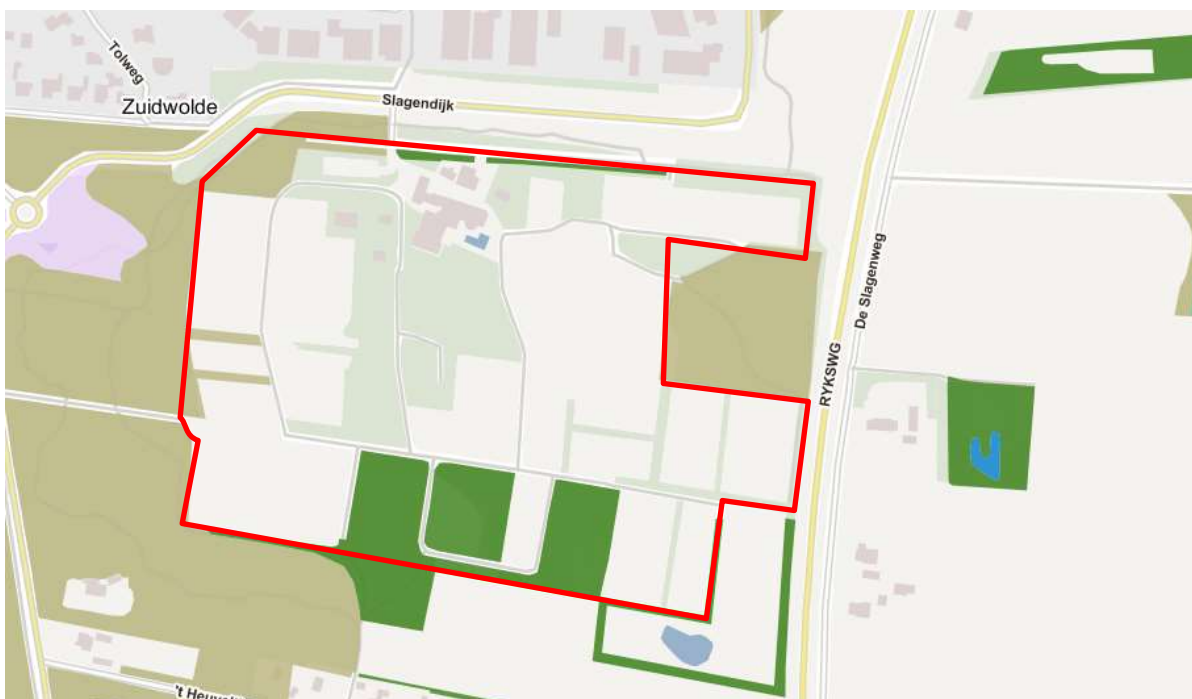
Het Natuurnetwerk Drenthe (NND), waarvan de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) het belangrijkste onderdeel is, is een onderdeel van een landelijk netwerk van natuur- en agrarische gebieden met een speciale natuurkwaliteit (Natuurnetwerk Nederland, NNN). Het netwerk bestaat zowel uit afzonderlijke natuurgebieden als uit verbindingzones die deze natuurgebieden met elkaar verbinden.

Op de kaart in figuur 2-7 is te zien dat de onderzoekslocatie binnen het NND en de provinciale EHS ligt. Er ligt op de percelen binnen het plangebied deels een provinciale ambitie in het kader van Natuur en Landschap. Dit geldt voor stroken bos aan de zuid- en westzijde van het plangebied. Door de geplande ontwikkelingen treedt er oppervlakteverlies op.

In de EHS gelegen gebieden (onlosmakelijk deel uitmakend van een aaneengesloten EHS) met een meervoudige of afwijkende functie, bijvoorbeeld recreatiebedrijven, woningen of agrarische bedrijven, zijn onderdeel van de EHS om versnippering van de EHS te voorkomen. De vigerende bestemming van dergelijke gevallen is bepalend voor wat er wel of niet mogelijk is aan gebruik, inrichting of ontwikkeling (Toelichting EHS, website provincie Drenthe). Geadviseerd wordt over de uitvoer van het project in overleg met de Provincie Drenthe te treden.

Figuur 2-7. Locatie onderzoeksterrein (rood omkaderd), binnen EHS (groen) (bron achtergrondkaart: Atlas van Drenthe. EHS kaart 2015).

Figuur 2-8. Locatie onderzoeksterrein (rood omkaderd), binnen ambitiekaart Provincie Drenthe 2016 (groen = L01.04 Bosingel en bosje. Bruin = N16.01 Droog bos met productie. (bron achtergrondkaart: Atlas Provincie Drenthe).

3 NATUURWETGEVING

In Nederland is de bescherming van soorten en gebieden (nog) geregeld in de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Deze twee wetten worden naar verwachting in juli 2016 vervangen door de nieuwe wet Natuurbescherming. Tot die tijd wordt nog getoetst aan de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998.

3.1 FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. Deze wet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of een vrijstelling.

De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen in artikel 11 zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen het meest aan de orde. Dit artikel stelt dat het verboden is "nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren".

In artikel 2 is een zorgplicht opgenomen. Deze houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving en handelingen die schadelijke gevolgen kunnen veroorzaken op flora en fauna achterwege moet laten. De zorgplicht geldt voor alle individuen van in Nederland voorkomende soorten planten en dieren, ongeacht of deze soort beschermd is en ongeacht of ontheffing of vrijstelling is verleend.

De beschermde soorten zijn in te delen in een aantal beschermingsniveaus: een drietal tabellen en vogels:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht.
2. tabel 2-soorten: soorten die beschermd zijn en waar momenteel de gunstige staat van instandhouding in Nederland in het geding kan zijn en niet zijn vermeld in de Habitatrichtlijn bijlage IV. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen is voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk. Bevoegd gezag kijkt of deze verkregen kan worden middels een lichte toets. Hierin wordt getoetst of de ingreep afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort en of de werkzaamheden een redelijk doel dienen.
3. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn die op Europees niveau zijn beschermd, en soorten die door de minister van (toen) LNV zijn aangewezen middels een Algemene maatregel van Bestuur (AMvB Bijlage 1-soorten). Voor het aantasten van verblijfplaatsen van deze soorten is in veel gevallen een ontheffing nodig. Bevoegd gezag zal voor een aanvraag voor deze soorten een uitgebreide toets uitvoeren. Hierin wordt naast de gunstige staat van instandhouding ook getoetst of er geen redelijke alternatieven zijn en of er sprake is van een in de wet genoemd belang.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De nesten van alle inheemse soorten zijn tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het verstoren van broedende vogels geldt een uitgebreide toets, vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- en vaste rust- of verblijfsplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Het bevoegd gezag voor deze wet berust nog bij de staatssecretaris van Economische Zaken, die dit laat uitvoeren door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar de geraadpleegde websites.

De resultaten van het verkennend onderzoek naar soorten van de Flora- en faunawet worden beschreven in hoofdstuk 5 van dit rapport.

3.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Sinds 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 van kracht. Hiermee is gebiedsbescherming van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. De beschermde gebieden uit de beide richtlijnen worden aangeduid als Natura 2000 gebieden.

In het ontwerp-aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied zijn zowel de te beschermen waarden van het Vogelrichtlijn- als het Habitatrichtlijngebied opgenomen. In bijlage 2 zijn deze kwalificerende habitattypen en soorten van opgenomen als zogenaamde instandhoudingsdoelen. Elk gebied is specifiek voor een of meer van deze instandhoudingsdoelen aangewezen. Met deze nationale deelverplichtingen wordt bijgedragen aan de Europese verplichting die beoogt het goede voortbestaan van deze natuurwaarden zeker te stellen.

Ook in de Natuurbeschermingswet is een algemene zorgplicht opgenomen. Deze houdt in dat iedereen verplicht is schade aan de waarden van Natura 2000 gebieden te voorkomen. Dat betekent dat mogelijke schade actief voorkomen, beperkt of verzacht moet worden. Voor onvermijdelijke schade is men vervolgens verplicht een vergunning aan te vragen. Door middel van een toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden bepaald of schade kan optreden bij het uitvoeren van de voorgenomen plannen. Een plan waarbij schade niet vermeden kan worden door middel van mitigatie (verandering, verzachting), kan dan alleen doorgang vinden wanneer er geen alternatief voor bestaat, het plan een dwingende reden van groot openbaar belang dient en de schade aan instandhoudingsdoelen volledig wordt gecompenseerd.

De effecten op de beschermde waarden kunnen zowel direct als indirect (externe werking) zijn. "Extern" betekent zowel dat instandhoudingsdoelen beschermd moeten zijn tegen invloed van buiten het gebied als dat soorten die een levensfunctie buiten het gebied hebben, daar ook volledige bescherming genieten.

Bij het bepalen of de ontwikkeling negatieve gevolgen kan hebben, moet ook rekening gehouden worden met de overige ontwikkelingen in de omgeving van het beschermde gebied. Door een combinatie (cumulatie) van activiteiten kunnen namelijk ook negatieve effecten optreden. Hierbij wordt als richtlijn gehanteerd dat alleen plannen en projecten, waarover een definitief besluit is genomen, bij deze beoordeling worden betrokken.

De colleges van gedeputeerde staten zijn per provincie het bevoegd gezag voor alle gebieden die in of voor het grootste deel in hun provincie liggen. Voor de Natura 2000-gebieden in de Noordzee en enkele specifieke gebieden is de minister van het betreffende departement verantwoordelijk.

3.3 NATUURNETWERK NEDERLAND

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is sinds de Rijksnatuurvisie 2014 het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

Ook wordt bestaande natuur met nieuwe, nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden, door middel van ecologische verbindingzones of robuuste verbindingen. Kenmerk is dat ze breed genoeg moeten zijn zodat dieren makkelijk van het ene naar het andere gebied kunnen gaan.

Binnen het Natuurnetwerk Nederland liggen alle Natura 2000-gebieden, bestaande natuurgebieden (waaronder alle nationale parken), gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd, landbouwgebieden waarop agrarisch natuurbeheer wordt uitgevoerd, verschillende grote wateren, meren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee.

De beschermde waarden van het Natuurnetwerk Nederland zijn breder dan die van het Natura 2000 gebied. Het gaat bijvoorbeeld om de 'wezenlijke waarden' van het gebied, maar hebben het rijk en de provincies de 'Spelregels EHS' ontwikkeld die per provincie in de Omgevingsverordening zijn verwerkt. Voor toetsing aan deze regelgeving geldt geen vastomlijnd stappenplan zoals voor de toetsing aan de Natuurbeschermingswet. In het kader van de Natuurbeschermingswet worden de effecten op de meest kwetsbare waarden van het NNN getoetst. Een vergunning voor een activiteit die ruimtebeslag of schade veroorzaakt kan ook hierbij alleen worden verleend als er sprake is van een dringende reden van openbaar belang en schade aan natuurwaarden volledig wordt gecompenseerd of dat het NNN kan worden herbegrensd of er per saldo beter van wordt. Het NNN wordt daarom in beginsel planologisch beschermd.

Sinds het Natuurpact zijn de provincies verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk Nederland. Wanneer het NNN effecten ondervindt door een project, moet in overleg worden getreden met de betreffende provincie.

4 METHODE

4.1 LITERATUURSTUDIE

Voorafgaand aan het veldbezoek is gestart met een bureaustudie naar het voorkomen van flora en fauna ter plaatse van het onderzoeksterrein. Deze bureaustudie heeft bestaan uit het opvragen van gegevens van Quickscanhulp.nl. Hierin is een overzicht gegeven van de in de omgeving aanwezige soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet. Deze staan weergegeven in onderstaande tabel (4-1). Het plangebied is in dit geval iets ruimer ingetekend om een volledig beeld te krijgen van de soorten in de omgeving. De volledige lijst, met soorten op een grotere afstand dan 1 kilometer van het plangebied, is weergegeven in bijlage 2.

Tabel 4-1. Beschermde soorten binnen een kilometer van het onderzoeksgebied (Bron: Quickscanhulp.nl)

Soort	Soortgroep	Bescherming	Afstand
Jeneverbes	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Kleine zonnedauw	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Rietorchis	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Wilde gagel	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Eekhoorn	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Steenmarter	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Heikikker	Amfibieën	tabel III	0 - 1 km
heideblauwtje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	0 - 1 km
Boomvalk	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Buizerd	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Gierzwaluw	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Havik	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Huismus	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Kerkuil	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Ooievaar	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Roek	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Sperwer	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Wespendief	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Das	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Franjestaart	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone/Grijze grootoorvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Laatvlieger	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Rosse vleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Watervleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km

Verder is gebruik gemaakt van bestaande literatuur (verspreidingsatlassen e.d.). Er zijn geen gegevens aangekocht van bijvoorbeeld PGO's (Particuliere Gegevensbeherende Organisaties). In bijlage 2 is een overzicht gegeven van de geraadpleegde bronnen.

4.2 VELDBEZOEK

De uitvoering van het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 22 december. Dit heeft overdag plaatsgevonden. Tijdens de inventarisatie waren de weersomstandigheden als volgt: Geheel bewolkt, motregen, 14 °C, wind 1 Bft.

Het bezoek is gericht om te beoordelen of de onderzoekslocatie geschikte biotopen bevat voor beschermde dier- en plantensoorten. Hiervoor zijn de onderzoekslocatie en de nabije omgeving onderzocht op potentiële leef- en groeiplaatsen van beschermde dier- en plantensoorten.

5 RESULTATEN

Onderstaand zijn de resultaten van zowel het literatuuronderzoek als het veldbezoek weergegeven.

5.1 VAATPLANTEN

5.1.1 Resultaten literatuuronderzoek

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn de volgende streng beschermde plantensoorten bekend: jeneverbes, kleine zonnedaauw, rietorchis en wilde gagel. Dit zijn allen soorten van tabel 2.

5.1.2 Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling

De bospercelen bestaan uit overwegend grove den, beuk en zomereik. De houtsingels op het terrein bestaan uit loofbomen- en struiken zoals ruwe berk en wilde lijsterbes.

De voormalige campingplaatsen en speelweides zijn begroeid met een vrij dichte grasmat, waarin opslag van stekelbrem (noordoostzijde) of wilg (zuidzijde), met hiertussen soorten van een rijkere bodem, zoals scherpe boterbloem, hondsdrif en witte klaver. Over het hele terrein groeit op de percelen met gras een behoorlijke hoeveelheid gulden roede. Mogelijk is dit een overblijfsel van uit de tuintjes die destijds bij de stacaravans waren aangelegd.

De verharde delen op het terrein worden inmiddels overwoekerd met braam en hедера.

De soorten die uit de Quickscanhulp naar voren kwamen; jeneverbes, kleine zonnedaauw, rietorchis en wilde gagel, zijn niet binnen het plangebied waargenomen. Het veldbezoek is echter uitgevoerd in december. Dit is niet de meest optimale tijd om flora te bekijken.

Jeneverbes is jaarrond te vinden, en is niet aanwezig binnen het plangebied. Kleine zonnedaauw groeit op zonnige, open plaatsen op zuur, voedselarm en nat veen, zand of leem. Geschikte groeiplaatsen zijn niet binnen het plangebied aanwezig.

In het onderzoek van BügelHajema van 2005 staat beschreven dat rietorchis aanwezig is in de berm aan de noordkant van het terrein (gegevens van de Provincie Drenthe). Destijds werden de grasvelden in het terrein intensief gemaaid en werden groeiplekken van rietorchis hier uitgesloten. De laatste jaren is er echter geen sprake meer van intensief maaibeheer. Het kan niet worden uitgesloten dat rietorchis inmiddels een groeiplaats heeft op (nattere delen van het) grasland binnen het plangebied. Daarom is er een risico dat bij de bouwwerkzaamheden of aanleg van ontsluitingswegen groeiplaatsen van rietorchis verloren gaan. Rietorchis is een soort van tabel 2 van de Flora- en faunawet. Voor het wegnemen van een groeiplaats is een ontheffing nodig, tenzij gewerkt wordt middels een goedgekeurde gedragscode (zie paragraaf 6.2). Door het wegnemen van eventuele groeiplaatsen binnen het plangebied zal de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie niet in het geding komen. De bermen aan de noordzijde van het plangebied blijven in tact en in dezelfde mate geschikt als groeiplaats.

Wilde gagel groeit op heide, waterkanten (langs heidevennen, greppels en spoorloten), moerassen (hoogveen- en laagveenmoeras), bosranden (langs berkenbroekbos op oude veendijken en langs moerasbossen) en zeeduinen (duinvalleien). Vanwege het ontbreken van geschikte groeiplaatsen, wordt wilde gagel niet binnen het plangebied verwacht.

5.2 VOGELS

5.2.1 Resultaten literatuuronderzoek

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn de volgende broedvogels met jaarrond beschermde nestenbekend: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, roek, sperwer en wespandief.

5.2.2 Resultaten veldbezoek en effecten beoordeling

Tijdens het veldbezoek zijn diverse vogelsoorten waargenomen in de directe omgeving van het onderzoeksterrein waaronder merel, gaai en ekster.

Op 7 en 17 mei 2013 is door BügelHajema een inspectie uitgevoerd op roofvogelhorsten. Hierbij zijn binnen het plangebied geen horsten van roofvogels aangetroffen.

Op 21 augustus 2013 is door Eco Reest B.V. een inspectie op broedende vogels in het hoofdgebouw uitgevoerd. Hierbij is vastgesteld dat geen sprake was van broedende vogels of jaarrond beschermde nesten.

In 2015 is een inspectie op jaarrond beschermde nesten in de bomen op het terrein, door Eco Reest B.V. uitgevoerd. Hierbij zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Wel is vastgesteld dat bosuil een territorium heeft ten westen van het plangebied, in het naaldbos. Dit bosgebied wordt niet aangetast door de ontwikkelingen.

Tijdens de veldinspectie op 22 december 2015 is wederom gelet op jaarrond beschermde nesten. Ondanks dat deze inspectie niet in het broedseizoen is uitgevoerd wordt wel verwacht dat resten van nesten zichtbaar zijn. Een voordeel is dat de bomen niet meer in blad zitten deze tijd van het jaar, zodat nesten makkelijker zichtbaar zijn. Er zijn geen roofvogelhorsten waargenomen.

Het lijkt aannemelijk dat de roofvogelsoorten die uit de Quickscanhulp naar voren komen niet binnen het plangebied broeden. Voor kerkuil is geen geschikte broedlocatie aanwezig, deze soort broed doorgaans in agrarisch gebied. Huismussen zijn tijdens geen van de veldbezoeken waargenomen. Ooievaar heeft doorgaans een nestplaats op graslanden, hooilanden en kleinschalig weidegebied. In het plangebied is geen geschikt broedbiotoop voor ooievaar aanwezig.

De bomen en struiken op het terrein worden mogelijk wel gebruikt als nestlocatie door algemenere vogelsoorten, zoals merel, fitis of koolmees. Boompieper kan tot broeden komen in de open delen op de grond tussen het hoge gras. De nesten van deze soorten zijn niet jaarrond beschermd. Echter alle vogelnesten zijn in het broedseizoen beschermd.

Een overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen door de bomen en struiken die ten behoeve van de woningbouw moeten wijken, voor de start van het broedseizoen te rooien en het gras voor het broedseizoen kort te maaien en kort te houden tot het bouwrijp maken van de grond. Voor het broedseizoen wordt geen standaard periode gehanteerd, van belang is of er een broedgeval aanwezig is. Globaal loopt het broedseizoen van vogels van 1 maart tot 1 september. Dit is afhankelijk van de soort en van de klimatologische omstandigheden.

5.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

5.3.1 Resultaten literatuuronderzoek

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn eekhoorn, steenmarter (tabel 2) en das (tabel 3) bekend.

5.3.2 Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling

Tijdens het veldbezoek zijn molshopen op het terrein aangetroffen. Andere sporen van grondgebonden zoogdieren zijn niet gevonden ter plaatse van het te slopen pand en de directe omgeving. Hierbij wordt overigens opgemerkt dat sporen van kleine zoogdieren in vegetatie lastig zichtbaar zijn. Gelet op het habitatype zou het onderzoeksterrein en directe omgeving, naast mol, onderdeel kunnen uitmaken van het leefgebied van algemene zoogdieren zoals kleine zoogdiersoorten als bosmuis, veldmuis en bosspitsmuis en wat grotere soorten als konijn, ree en haas. Ook wordt een verblijfplaats van kleine marterachtigen als wezel of hermelijn niet uitgesloten in de ruigte of tussen het aanwezige puin.

De bovengenoemde en verwachte diersoorten zijn aangemerkt als tabel-1 soort waarvoor in het kader van bestendig beheer, onderhoud aan infrastructuur of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling geldt. Dit houdt in dat in het kader van de Flora- en faunawet geen ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Daarnaast worden populaties van bovengenoemde soorten niet in gevaar gebracht. Het zal voornamelijk gaan om verstoring van individuen.

Wij merken op dat te allen tijde de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

Uit het literatuuronderzoek bleek dat de steenmarter is waargenomen binnen een straal van kilometer rond de onderzoekslocatie. Het plangebied kan onderdeel zijn van het jachtgebied van deze soort. Bovendien is tijdens het vleermuisonderzoek in 2007, deze soort waargenomen op een bijgebouw direct aan de westkant naast het hoofdgebouw (eigen waarneming). Deze is nog aanwezig en toegankelijk voor steenmarter. Het hoofdgebouw is ook goed voor steenmarter toegankelijk. Geschikte verblijfslocaties zijn hier aanwezig tussen het dak en de plafondplaten. Maar ook onder takkenhopen, boomwortels en dergelijke kan steenmarter een verblijfplaats hebben. Bij de sloop van de resterende bebouwing en het verwijderen van begroeiing kan jachtgebied of een verblijfplaats van steenmarter worden vernietigd. Steenmarters hebben meerdere verblijfplaatsen binnen hun territorium. In de directe omgeving blijft voldoende leefgebied voor deze soort aanwezig, zodat de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie niet in het geding komt. Steenmarter is een soort van tabel 2 van de Flora- en faunawet. Voor het wegnemen van een verblijfplaats is een ontheffing nodig, tenzij gewerkt wordt middels een goedgekeurde gedragscode (zie paragraaf 6.2).

Ook eekhoorn komt volgens de gegevens van de Quickscanhulp voor binnen een straal van een kilometer rond het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten of sporen van eekhoorn waargenomen. Bij de quickscan van BügelHajema, in 2005 zijn wel oude vraatsporen van eekhoorn aangetroffen, en een mogelijk nest in het bos in het noordoosten van het plangebied. Eekhoorn wordt regelmatig waargenomen in de directe omgeving van het plangebied (achtertuin Eco Reest, op ca. 60 meter van het plangebied). Het plangebied maakt vrijwel zeker deel uit van het leefgebied van de soort. Bij de uitvoering van de plannen blijft zo veel mogelijk van de bestaande begroeiing behouden. Er worden geen bosopstanden gekapt en kenmerkende grote bomen blijven behouden.

Er blijft foerageergebied voor eekhoorn aanwezig. Nesten van eekhoorn zijn bij de laatste inventarisatie niet waargenomen binnen het plangebied. Het is onwaarschijnlijk dat verblijfplaatsen van eekhoorn verloren zullen gaan wanneer het project op korte termijn wordt uitgevoerd.

De Quickscanhulp maakt ook melding van een waarneming aan das binnen een kilometer rond het plangebied. Deze soort komt naar verwachting niet voor binnen het plangebied, er zijn geen sporen van das aangetroffen binnen het plangebied.

5.4 VLEERMUIZEN

5.4.1 Resultaten literatuuronderzoek

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn de volgende vleermuizen bekend: franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone of grijze grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis (tabel 3).

5.4.2 Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling

Voorgaand onderzoek

BügelHajema heeft in 2008 vleermuisonderzoek uitgevoerd waaruit bleek dat er in het hoofdgebouw sprake is van verblijfplaatsen van 2 à 3 solitaire gewone dwergvleermuizen. De verblijfplaatsen bevonden zich achter een gepotdekselde houten wand aan de zuidzijde en in een schoorsteen nabij het zwembad. Op het overige terrein rond het hoofdgebouw zijn waarnemingen bekend van franjestaart, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis. Deze hadden echter geen verblijfplaats in het hoofdgebouw. Er is een ontheffing afgegeven voor het wegnemen van de verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis in het hoofdgebouw.

Conform voorwaarde 10 uit de ontheffing heeft voorafgaand aan de sloop van het hoofdgebouw een controle op verblijfplaatsen van vleermuizen plaatsgevonden. Dit is in oktober 2013 door Eco Reest B.V. uitgevoerd. Hierbij zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Wel is vastgesteld dat ten noordwesten van het hoofdgebouw een vliegroute van gewone dwergvleermuis loopt. Het gaat echter niet om een essentiële vliegroute.

Uitgevoerde mitigatie

Doordat na de sloop niet direct nieuwbouw wordt gepleegd is door BügelHajema geadviseerd om vleermuiskasten te plaatsen. Verblijfplaatsen die komen te vervallen moeten met een factor vier worden gecompenseerd. Omdat verblijfplaatsen van twee tot drie exemplaren gewone dwergvleermuis zijn vastgesteld, is geadviseerd 12 kasten op te hangen. Er zijn twee typen kasten opgehangen, zowel van hout als van houtbeton. Deze zijn in week 35 van 2013 opgehangen. Een deel hangt aan de te handhaven woning op het terrein, een deel hangt aan bomen in de omgeving van het hoofdgebouw. Hierbij zijn bomen uitgekozen die niet worden gekapt bij de verdere ontwikkelingsplannen van het terrein.

Inmiddels is de gepotdekselde betimmering aan de zuidzijde van het pand verwijderd. De schoorsteen op het hoofdgebouw is inmiddels ook van het dak af. Aanvullend op de sloopwerkzaamheden is de tijdelijk hand te haven woning ongeschikt gemaakt voor vleermuizen als verblijfplaats. Dit ongeschikt maken bestond uit het dicht katten/purren van kieren, openstootvoegen en andere kleine openingen. Daarnaast zijn er netten gespannen langs de dakgoten, over de schoorsteen en andere grotere openingen.

Inmiddels hangen de netten langs de goot op sommige plekken los, zodat vleermuizen weer toegang hebben tot de ruimtes achter de goot.

Veldbezoek 22 december 2015

Tijdens het veldbezoek van 22 december 2015 zijn het hoofdgebouw en bijgebouwen van binnen geïnspecteerd op geschikte verblijfplaatsen van vleermuizen. Doordat de ramen en deuren inmiddels uit de gebouwen zijn verdwenen zijn ze ook van binnen goed voor vleermuizen toegankelijk. De afwezigheid van ramen en deuren maakt de binnenruimte echter ook erg tochtig en vatbaar voor temperatuurschommelingen. Dit maakt een verblijfplaats aan plafond of muren erg onaantrekkelijk. Er bevinden zich op locaties wel plekken om weg te kruipen, zoals achter loshangende plafondplaten. Of tussen spleten in het plafond. Door de geringe temperatuurbuffer zal geen sprake zijn van een winterverblijfplaats. Bij mildere temperaturen is een verblijf van een of enkele dieren niet uit te sluiten. Het zal niet om grote aantallen gaan. Er is bij het veldbezoek geen mest van vleermuizen aangetroffen.

Bij de voorgenomen ontwikkelingen wordt foerageergebied van de aanwezige vleermuissoorten aangetast. Ook gaat een vliegroute van gewone dwergvleermuis verloren. Het gaat echter niet om essentieel foerageergebied of essentiële vliegroutes. In de directe omgeving blijft voldoende geschikt gebied over. Het grootste deel van het aanwezige bos en de houtwallen blijven gehandhaafd.

Geadviseerd wordt om voor de sloop van het hoofdgebouw een check te laten uitvoeren op uitvliegende vleermuizen, om zeker te zijn dat bij de sloop geen vleermuizen worden gedood of verwond.

5.5 AMFIBIEËN EN REPTIELEN

5.5.1 Resultaten literatuuronderzoek

In de omgeving van het onderzoeksterrein is heikikker (tabel 3).

5.5.2 Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën waargenomen ter plaatse van het onderzoeksterrein. Er is binnen het onderzoeksgebied geen water aanwezig, waardoor de aanwezigheid van voortplantingshabitat van amfibieën kan worden uitgesloten, behalve het buitenzwembad. Deze is slechts marginaal geschikt voor amfibieën, vanwege de steile wanden en afwezigheid van waterplanten. Verblijfplaatsen van heikikker of andere zwaar beschermde amfibieën worden niet verwacht. De waarneming aan heikikker is naar verwachting gedaan in een ven of plas in heidegebied in de omgeving, zoals de Meeuwenplas.

Wel zou het onderzoeksterrein deel kunnen uitmaken van het landhabitat van de bruine kikker, gewone pad of kleine watersalamander, met name een onder het puin op de parkeerplaats of onder boomwortels en – stronken zijn hiervoor geschikte plaatsen.

De bovengenoemde en verwachte amfibieën zijn aangemerkt als tabel-1 soort waarvoor in het kader van bestendig beheer, onderhoud aan infrastructuur of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling geldt. Dit houdt in dat in het kader van de Flora- en faunawet geen ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden.

Over het algemeen komen reptielen voor op plekken met voldoende zon- en schuilmogelijkheden, zoals heidegebieden of de overgang tussen bos en heide. Het terrein vormt marginaal geschikt leefgebied voor reptielen. Reptielen worden dan ook niet in of rond het plangebied verwacht.

5.6 VISSSEN

5.6.1 Resultaten literatuuronderzoek

In de directe omgeving van het onderzoeksterrein zijn geen beschermde vissen bekend.

5.6.2 Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling

Omdat er op het onderzoeksterrein geen permanent watervoerende elementen aanwezig zijn, kan de aanwezigheid van vissen worden uitgesloten.

5.7 OVERIGE SOORTEN

5.7.1 Resultaten literatuuronderzoek

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn is heideblauwtje (tabel 3) bekend.

5.7.2 Resultaten veldbezoek en effectenbeoordeling

Door het ontbreken van sleutelfactoren zoals waardplanten speelt onderhavig onderzoeksterrein geen cruciale rol voor plaatselijke vlinderpopulaties. Er is geen heideterrein aanwezig, waardoor belangrijke waardplanten voor heideblauwtje (vooral struikhei) ontbreken.

Tijdens het veldbezoek zijn geen algemene diersoorten uit de overige soortgroepen aangetroffen. Zeldzame, beschermde of Rode Lijstsoorten zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. Belangrijke redenen hiervoor is dat ter plaatse geen geschikt habitat (meer) aanwezig is voor deze soorten.

De overige in de Flora- en faunawet opgenomen (strikt beschermde) soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het onwaarschijnlijk is dat de onderzoekslocatie voor deze soorten een functie vervult.

6 CONCLUSIE EN ADVIES

6.1 CONCLUSIE

Naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek concluderen wij dat er ter plaatse van de onderzoekslocatie sprake is van het voorkomen van een strikt beschermde soort (tabel 2 of 3-soort van de Flora- en faunawet), anders dan tabel 1-soorten waarvoor in onderhavig geval een vrijstelling geldt.

Rietorchis

Groeiplaatsen van rietorchis op de nattere stukken grasland binnen het plangebied kunnen niet worden uitgesloten. Rietorchis is een soort van tabel 2 van de Flora- en faunawet. Voor het verwijderen van groeiplaatsen is bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig, tenzij gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.

Steenmarter

Het is aannemelijk dat steenmarter foerageergebied en een of meer verblijfplaatsen binnen het plangebied heeft. Steenmarter is een soort van tabel 2 van de Flora- en faunawet. Voor het wegnemen van de verblijfplaatsen van steenmarter is een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig, tenzij gewerkt wordt middels een goedgekeurde gedragscode.

Vleermuizen

De aanwezigheid van een of meerdere verblijfplaatsen binnen de te slopen gebouwen is niet uit te sluiten. Het zal dan gaan om een verblijfplaats van een of enkele dieren, buiten een strenge vorstperiode. Alle vleermuizen staan op tabel 3 van de Flora- en faunawet; verblijfplaatsen zijn wettelijk beschermd. Er is een ontheffing afgegeven voor het wegnemen van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis in deze gebouwen. Conform de voorwaarde in de ontheffing zijn kasten opgehangen en zijn verblijfplaatsen zo veel mogelijk ongeschikt gemaakt.

Broedvogels

In de bomen en struiken binnen het plangebied kunnen algemene vogelsoorten tot broeden komen. Alle vogelnesten zijn in het broedseizoen beschermd. Voor het broedseizoen wordt geen standaard periode gehanteerd, van belang is of er een broedgeval aanwezig is. Globaal loopt het broedseizoen van vogels van 1 maart tot 1 september. Dit is afhankelijk van de soort en van de klimatologische omstandigheden.

Overige soorten

Tussen de ruigte en het puin hebben mogelijk soorten van tabel 1, zoals kleine marterachtigen, een verblijfplaats. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Opgemerkt dient te worden dat te allen tijde de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

Gebiedsbescherming

Het plangebied valt (deels) binnen de EHS. Door de voorgenomen ontwikkelingen treedt oppervlakteverlies op. Geadviseerd wordt om in overleg te treden met de provincie Drenthe over eventuele compensatiemaatregelen.

6.2 AANBEVELINGEN EN ADVIES

Rietorchis

Geadviseerd wordt om te werken conform een goedgekeurde gedragscode. De gemeente De Wolden beschikt zelf niet over een goedgekeurde gedragscode, maar het is mogelijk om een van bijvoorbeeld een andere gemeente of van Rijkswaterstaat. De gedragscode van de gemeenten Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland geven ten aanzien van het bouwrijp maken van grond met beschermde planten de volgende maatregel:

- Groeiplaatsen van beschermde plantensoorten worden gespaard. Wanneer dat niet mogelijk is, worden de planten op de juiste wijze verplaatst onder leiding van een terzakekundige op het gebied van planten.

Het sparen van groeiplaatsen op locaties waar bebouwing komt is niet mogelijk. Geadviseerd wordt voor rietorchis geschikte plekken in het plangebied voor de bebouwing, binnen de bloeiperiode (mei tot en met juli) te laten controleren op groeiplaatsen van rietorchis, zodat deze eventueel verplaatst kunnen worden.

Steenmarter

Geadviseerd wordt om te werken met een goedgekeurde gedragscode. De gedragscode van de gemeenten Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland geven het volgende voorschrift voor het uitvoeren van sloopwerkzaamheden van een gebouw met verblijfplaatsen van steenmarter:

- Er worden geen sloopwerkzaamheden uitgevoerd ten tijde van het voortplantingseizoen van de Steenmarter, van eind maart tot en met eind juni op locaties waar de soort is aangetroffen of als hier aanwijzingen voor zijn.

Vleermuizen

Geadviseerd wordt om het hoofdgebouw enkele dagen voor de sloop te laten onderzoeken op het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen, om zeker te stellen dat geen vleermuizen gedood of verwond worden bij de sloop.

Broedvogels

Om een overtreding te voorkomen wordt geadviseerd om de bomen en struiken voor de start van het broedseizoen te verwijderen. Het broedseizoen loopt globaal van 1 maart tot 1 september. Een overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen door de bomen en struiken die ten behoeve van de woningbouw moeten wijken, voor de start van het broedseizoen te rooien en het gras voor het broedseizoen kort te maaien en kort te houden tot het bouwrijp maken van de grond. Voor het broedseizoen wordt geen standaard periode gehanteerd, van belang is of er een broedgeval aanwezig is. Globaal loopt het broedseizoen van vogels van 1 maart tot 1 september. Dit is afhankelijk van de soort en van de klimatologische omstandigheden.

Gebiedsbescherming

Het plangebied valt (deels) binnen de EHS. Door de voorgenomen ontwikkelingen treedt oppervlakteverlies op. Geadviseerd wordt om in overleg te treden met de provincie Drenthe.

Overige aanbevelingen

In de ruigte en tussen het aanwezige puin kunnen verschillende zoogdieren, waaronder kleine marterachtigen, een verblijf hebben. Deze soorten staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt de zorgplicht. Geadviseerd wordt om bij het opruimen van puin en verwijderen van

bosschages en ruigte rekening te houden met deze soorten. Dit kan door deze werkzaamheden niet in de kwetsbare voorjaarsperiode uit te voeren, wanneer de jongen geboren worden. Daarnaast is het van belang maai- en opruimwerkzaamheden één richting op uit te voeren, in de richting van geschikt habitat, zodat dieren een kans hebben om te vluchten.

Wij geven ter overweging mee rekening te houden met vleermuizen en vogels in eventueel toekomstige nieuwbouw. Achtergrondinformatie en voorbeelden zijn te vinden op de website van Vogelbescherming Nederland (<http://www.vogelbescherming.nl/>)

6.3 VERANTWOORDING

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Eco Reest
Ing. J. Kamps MSc.

BIJLAGE 1

Behoort bij rapport:
Update verkennend onderzoek
Flora- en faunawet ter plaatse van
Slagendijk 2
Zuidwolde (Dr.)
Opdrachtnummer 151826

Bekende verspreiding van soorten ten opzichte van het plangebied – levering uit de NDFF.

HET NATUURLOKET

disclaimer De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in een bepaald gebied. Het systeem is in opbouw, nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Copyright vermelden bij verwijzen of citeren naar deze levering: '© NDFF - quickscanhulp.nl 22-12-2015 11:58:01'

Op de volgende pagina's vindt u de lijst met soorten en afstanden ten opzichte van het plangebied dat deze soorten zijn waargenomen. Een toelichting op deze lijst is te vinden op: www.quickscanhulp.nl.

Soort	Soortgroep	Bescherming	Afstand
Jeneverbes	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Kleine zonnedauw	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Rietorchis	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Wilde gagel	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Eekhoorn	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Steenmarter	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Heikikker	Amfibieën	tabel III	0 - 1 km
heideblauwtje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	0 - 1 km
Boomvalk	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Buizerd	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Gierzwaluw	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Havik	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Huismus	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Kerkuil	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Ooievaar	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Roek	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Sperwer	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Wespendief	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Das	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Franjestaart	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone/Grijze grootoorvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Laatvlieger	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Rosse vleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Watervleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Levendbarende hagedis	Reptielen	tabel II	1 - 5 km
Klokjesgentiaan	Vaatplanten	tabel II	1 - 5 km
Ronde zonnedauw	Vaatplanten	tabel II	1 - 5 km
Steenanjer	Vaatplanten	tabel II	1 - 5 km
Waterdriblad	Vaatplanten	tabel II	1 - 5 km
Wilde marjolein	Vaatplanten	tabel II	1 - 5 km
Kleine modderkruiper	Vissen	tabel II	1 - 5 km
Boomkikker	Amfibieën	tabel III	1 - 5 km
Poelkikker	Amfibieën	tabel III	1 - 5 km
Adder	Reptielen	tabel III	1 - 5 km
Hazelworm	Reptielen	tabel III	1 - 5 km
Ringslang	Reptielen	tabel III	1 - 5 km
Drijvende waterweegbree	Vaatplanten	tabel III	1 - 5 km
Grote Gele Kwikstaart	Vogels	tabel III	1 - 5 km
Ransuil	Vogels	tabel III	1 - 5 km
Slechtvalk	Vogels	tabel III	1 - 5 km

Steenuil	Vogels	tabel III	1 - 5 km
Zwarte Wouw	Vogels	tabel III	1 - 5 km
Boommarter	Zoogdieren	tabel III	1 - 5 km
Alpenwatersalamander	Amfibieën	tabel II	5 - 10 km
Beenbreek	Vaatplanten	tabel II	5 - 10 km
Brede orchis	Vaatplanten	tabel II	5 - 10 km
Daslook	Vaatplanten	tabel II	5 - 10 km
Gele helmblom	Vaatplanten	tabel II	5 - 10 km
Gevlekte orchis	Vaatplanten	tabel II	5 - 10 km
Lange ereprijs	Vaatplanten	tabel II	5 - 10 km
Parnassia	Vaatplanten	tabel II	5 - 10 km
Welriekende nachtorchis	Vaatplanten	tabel II	5 - 10 km
Damhert	Zoogdieren	tabel II	5 - 10 km
Kamsalamander	Amfibieën	tabel III	5 - 10 km
Rugstreeppad	Amfibieën	tabel III	5 - 10 km
keizersmantel	Insecten - Dagvlinders	tabel III	5 - 10 km
rouwmantel	Insecten - Dagvlinders	tabel III	5 - 10 km
veenbesparelmoervlinder	Insecten - Dagvlinders	tabel III	5 - 10 km
Gevlekte witsnuitlibel	Insecten - Libellen	tabel III	5 - 10 km
Groene glazenmaker	Insecten - Libellen	tabel III	5 - 10 km
Noordse winterjuffer	Insecten - Libellen	tabel III	5 - 10 km
Gladde slang	Reptielen	tabel III	5 - 10 km
Grote modderkruiper	Vissen	tabel III	5 - 10 km
Baardvleermuis	Zoogdieren	tabel III	5 - 10 km
Baardvleermuis / Brandts vleermuis	Zoogdieren	tabel III	5 - 10 km
Kleine dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	5 - 10 km
Veldspitsmuis	Zoogdieren	tabel III	5 - 10 km
Waterspitsmuis	Zoogdieren	tabel III	5 - 10 km
Bergnachtorchis	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Dennenorchis	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Grote keverorchis	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Gulden sleutelbloem	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Moeraswespenorchis	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Prachtklokje	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Rapunzelklokje	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Spaanse ruiter	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Tongvaren	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Valkruid	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Veldsalie	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Wilde kievitbloem	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Zomerklokje	Vaatplanten	tabel II	10 - 25 km
Cottus gobio	Vissen	tabel II	10 - 25 km
Europese meerval	Vissen	tabel II	10 - 25 km
Wild zwijn	Zoogdieren	tabel II	10 - 25 km

Knoflookpad	Amfibieën	tabel III	10 - 25 km
Vinpootsalamander	Amfibieën	tabel III	10 - 25 km
Vroedmeesterpad	Amfibieën	tabel III	10 - 25 km
grote vuurvlinder	Insecten - Dagvlinders	tabel III	10 - 25 km
Brede geelgerande waterroofkever	Insecten - Kevers	tabel III	10 - 25 km
Gestreepte waterroofkever	Insecten - Kevers	tabel III	10 - 25 km
Zandhagedis	Reptielen	tabel III	10 - 25 km
Groenknolorchis	Vaatplanten	tabel III	10 - 25 km
Kruipend moerasscherm	Vaatplanten	tabel III	10 - 25 km
Bittervoorn	Vissen	tabel III	10 - 25 km
Bechsteins vleermuis	Zoogdieren	tabel III	10 - 25 km
Bosvleermuis	Zoogdieren	tabel III	10 - 25 km
Brandts vleermuis	Zoogdieren	tabel III	10 - 25 km
Gewone zeehond	Zoogdieren	tabel III	10 - 25 km
Meervleermuis	Zoogdieren	tabel III	10 - 25 km
Otter	Zoogdieren	tabel III	10 - 25 km
Tweekleurige vleermuis	Zoogdieren	tabel III	10 - 25 km
Vale vleermuis	Zoogdieren	tabel III	10 - 25 km
Vliegend hert	Insecten - Kevers	tabel II	25 - 50 km
Blaasvaren	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Bosorchis	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Groensteel	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Herfsttijloos	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Klein glaskruid	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Lange zonnedauw	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Muurbloem	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Rechte driehoeksvaren	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Ruig klokje	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Spindotterbloem	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Steenbreekvaren	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Stengelloze sleutelbloem	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Stijf hardgras	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Veenmosorchis	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Vleeskleurige orchis	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Weideklokje	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Zwartsteel	Vaatplanten	tabel II	25 - 50 km
Zwarte grondel	Vissen	tabel II	25 - 50 km
Edelhert	Zoogdieren	tabel II	25 - 50 km
Geelbuikvuurpad	Amfibieën	tabel III	25 - 50 km
veenhouibeestje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	25 - 50 km
Oostelijke witsnuitlibel	Insecten - Libellen	tabel III	25 - 50 km
Rivierrombout	Insecten - Libellen	tabel III	25 - 50 km
Sierlijke witsnuitlibel	Insecten - Libellen	tabel III	25 - 50 km
Muurhagedis	Reptielen	tabel III	25 - 50 km

Beekprik	Vissen	tabel III	25 - 50 km
Elrits	Vissen	tabel III	25 - 50 km
Rivierprik	Vissen	tabel III	25 - 50 km
Oehoe	Vogels	tabel III	25 - 50 km
Bever	Zoogdieren	tabel III	25 - 50 km
Eikelmuis	Zoogdieren	tabel III	25 - 50 km
Europese rivierkreeft	Geleedpotigen - Insecten	tabel II	50 - 100 km
Bijenorchis	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Blauwe zeedistel	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Franjementiaan	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Grote muggenorchis	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Harlekijn	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Hondskruid	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Honingorchis	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Kleine keverorchis	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Kluwenklokje	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Maretak	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Slanke gentiaan	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Stengelomvattend havikskruid	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Zomeradonis	Vaatplanten	tabel II	50 - 100 km
Botervis	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Brakwatergrondel	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Dikkopje	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Groene zeedonderpad	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Grote koornaarvis	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Grote zeenaald	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Hondshaai	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Kleine zeenaald	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Slakdolf	Vissen	tabel II	50 - 100 km
Grijze zeehond	Zoogdieren	tabel II	50 - 100 km
Grote bosmuis	Zoogdieren	tabel II	50 - 100 km
Klapmuts	Zoogdieren	tabel II	50 - 100 km
bruin dikkopje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	50 - 100 km
grote ijsvogelvlinder	Insecten - Dagvlinders	tabel III	50 - 100 km
Zomerschroeforchis	Vaatplanten	tabel III	50 - 100 km
Atlantische steur	Vissen	tabel III	50 - 100 km
Groot zeegrass	Zeeorganismen	tabel III	50 - 100 km
Bruinvis	Zoogdieren	tabel III	50 - 100 km
Dwergvinvis	Zoogdieren	tabel III	50 - 100 km
Griend	Zoogdieren	tabel III	50 - 100 km
Noordse woelmuis (arenicola)	Zoogdieren	tabel III	50 - 100 km
Orka	Zoogdieren	tabel III	50 - 100 km
Tuimelaar	Zoogdieren	tabel III	50 - 100 km
Witflankdolfijn	Zoogdieren	tabel III	50 - 100 km

Witsnuitdolfijn	Zoogdieren	tabel III	50 - 100 km
Aapjesorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Bleek bosvogeltje	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Bokkenorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Duitse gentiaan	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Geelgroene wespenorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Groene nachtorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Herfstschroeforchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Kruisbladgentiaan	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Mannetjesorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Pijlscheefkelk	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Poppenorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Purperorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Schubvaren	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Soldaatje	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Steenbreekvaren subsp. trichomanes	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Steenrode orchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Veldgentiaan	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Vliegenorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Vogelnestje	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Welriekende/Bergnatchorchis	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Zinkviooltje	Vaatplanten	tabel II	100 - 250 km
Adderzeenaald	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Blonde rog	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Dwergbolk	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Gehoornde slijmvis	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Glasgrondel	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Goudharder	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Harnasmannetje	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Kleine pieterman	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Lozano's grondel	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Pitvis	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Symphodus melops	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Vorskwab	Vissen	tabel II	100 - 250 km
Ringelrob	Zoogdieren	tabel II	100 - 250 km
Vuursalamander	Amfibieën	tabel III	100 - 250 km
donker pimperlblauwtje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km
dwergblauwtje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km
groot geaderd witje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km
iepenpage	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km
klaverblauwtje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km
pimperlblauwtje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km
purperstreepparelmoervlinder	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km
tweekleurig hooibeestje	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km

veldparelmoervlinder	Insecten - Dagvlinders	tabel III	100 - 250 km
Heldenbok	Insecten - Kevers	tabel III	100 - 250 km
Gaffellibel	Insecten - Libellen	tabel III	100 - 250 km
Dikkopschildpad	Reptielen	tabel III	100 - 250 km
Kemps zeeschildpad	Reptielen	tabel III	100 - 250 km
Lederschildpad	Reptielen	tabel III	100 - 250 km
Gestippelde alver	Vissen	tabel III	100 - 250 km
Bataafse stroommossel	Weekdieren	tabel III	100 - 250 km
Gestreepte dolfijn	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Gewone dolfijn	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Gewone spitsnuitdolfijn	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Gewone vinvis	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Grijze grootoorvleermuis	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Hamster	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Hazelmuis	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Ingekorven vleermuis	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Lynx	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Noordse vinvis	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Potvis	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km
Wilde kat	Zoogdieren	tabel III	100 - 250 km

BIJLAGE 2

Behoort bij rapport:
Update verkennend onderzoek
Flora- en faunawet ter plaatse van
Slagendijk 2
Zuidwolde (Dr.)
Opdrachtnummer 151826

Bronnen

Literatuur:

Broekhuizen S., D. Klees, G. Müskens (2010): De Steenmarter. 1e druk, KNNV Uitgeverij, Zeist

BügelHajema Adviseurs. Advies Flora- en faunawet Camping Ekelenberg te Zuidwolde. Projectnummer 277.15.150.00.11, 31 oktober 2005

BügelHajema Adviseurs. Nader onderzoek Ekelenberg. Vleermuizeninventarisatie. Projectnummer 277.15.150.00.11, 7 oktober 2008

BügelHajema Adviseurs. Memo veldbezoek roofvogels en eekhoorn, omstandigheden en bevindingen 7 en 17 mei 2013.

Diepenbeek van, A., (2007): Veldgids Dierensporen. – 3e druk, KNNV Uitgeverij, Zeist

Dietz, C., O. von Helversen, D. Nill (2011): Vleermuizen; Alle soorten van Europa en noordwest-Afrika, De Fontein / Tirion Uitgevers B.V., Utrecht

Eco Reest B.V. Nader onderzoek vleermuizen ter plaatse van Slagendijk 2 Zuidwolde. Rapportnummer 130981, 24 november 2014

Eco Reest B.V. Nader ecologisch onderzoek ter plaatse van Slagendijk 2 Zuidwolde (Dr.). Rapportnummer 130981, 21 oktober 2015.

Eggelte, H., (2010): Veldgids Nederlandse flora. – 6e druk, KNNV Uitgeverij, Zeist

Heimans, E., H.W. Heinsius, J.P. Thijsse (1983): Geïllustreerde Flora van Nederland. – 22e druk, Versluys Uitgeversmaatschappij B.V., Amsterdam

Huigen, P., R. Vogel (2007) Topografische inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland. – 1e druk, Vogelbescherming Nederland, Zeist

Peeters, H., K. Wheeler (2008): Vogels en de wet.nl, Vereniging Politie Dieren- en Milieubescherming, Vogelbescherming Nederland, KNNV Uitgeverij, Zeist

Pot, R., (2007): Veldgids Water- en oeverplanten. – 2e druk, KNNV Uitgeverij, Zeist & STOWA, Utrecht, 2003

Twisk, P., A. van Diepenbeek, J. P. Bekker (2010): Veldgids Europese zoogdieren, KNNV Uitgeverij, Zeist.

Gebruikte websites:

www.drenthe.info

www.floron.nl

www.mijnrvo.nl/gedragscodes

www.natuurkennis.nl

www.natuurloket.nl

www.quickscanhulp.nl

www.ravon.nl

www.soortenbank.nl

www.sovon.nl

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.vlinderstichting.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdierenatlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

